

A 13 főirány között találjuk a *Kultúra főirányt*, amely a kulturális örökség megőrzése és terjesztése kettős kötelezettségének figyelembevételével a hazai kulturális értékek strukturált összegyűjtését, rendszerezését, többnyelvű digitalizálását, online és off-line elérhetővé tételét szolgálja mind a hazai, mind pedig a határon túli magyarság számára. „E feladat eredménye az informatikai eszközökre épülő új *könyvtári, múzeumi és levéltári* katalógusrendszerek teljessé tétele és összehangolása. Az elérhetőség többszintű rendszerének kialakítása kiszélesíti mind a felhasználás – élmény, tanulás, kutatás, értékesítés – skáláját, mind a felhasználók körét. A kulturális értékek új elérési formája lehetőséget nyújt a határon túli magyarság és a nem magyar nyelvű világ számára a magyar kulturális értékek megismertetésére” (MITS, p. 38.).

A főirány kiemelt központi programja a *Nemzeti Digitális Adattár (NDA)* program, amely a kormányzati forrásokon kívül az Európai Unió *eContent*, illetve a Nemzeti Fejlesztési Terv Gazdasági Versenyképesség Fejlesztése Operatív Programjához is kapcsolódik. Az NDA alapvető célja a kulturális

értékek számbavétele, majd a katalógusrendszerek teljessé tétele és összehangolása.

A MITS a folyamat fontosabb lépcsőfokait a következőképpen írja le:

- a Nemzeti AudioVizuális Archivum létrehozása;
- a kulturális örökség digitalizálása;
- a Kortárs Képzőművészeti Dokumentumtár létrehozása;
- országos katalógusok építése a könyvtári, múzeumi, levéltári állományokról;
- a digitálisan létrejövő dokumentumok összegyűjtése, archiválása és katalogizálása,
- ágazati ajánlások és szabványok kidolgozása a digitalizálás, archiválás és szolgáltatás terén (MITS, p. 71.).

Az NDA projekt hármasszója: esélyteremtés, érték- és hagyományörzés, új értékek létrehozása.

További információ: <http://www.ihm.hu/strategia/>

Kovácsné Koreny Ágnes
(Európai Bizottság Magyarországi Delegációja)

A közép-kelet-európai könyvtárak kilátásai az EU-ban

A jelenlegi „ante portas” szituációban sokan úgy vélik, hogy a szövetségbe történő belépés a közép-kelet-európai könyvtárak számára csupán az automatizálás és az „automatizáltan működés” kényszerét jelenti. Ezzel szemben az az igazság, hogy a könyvtárakra nem vonatkozik semmiféle jogi szabályozás. Nem létezik semmiféle könyvtári jog uniós szinten.

Ennek ellenére az EU számol a könyvtárakkal, minthogy hatékony eszközként, jobban mondva: partnerként alkalmasak az információs társadalom képzési-továbbképzési feladataiban való közreműködésre. Az „eEuropa” azon az állásponton van, hogy a könyvtárak olyan intézmények, amelyek bekapcsolódhatnak az európai kulturális közösséghez való tartozás tudatosításába, miközben respektálni tudják (fogják) a meglévő kulturális, nemzeti és regionális különbségeket. Ennek szellemében munkálták ki Lengyelországban máris az *ePolska* projektet. Ebben egyként szerepel az új technikák és technológiák megtakarításokat és minőségibb szolgáltatásokat maga után vonó térhódítása, így az USMARC, az állományok kiegészítése, a bibliográfiai rekordok cseréje, a tárgyszó-

kartotékok vezetése, az internetes hozzáférés a katalógusokhoz, a teljes szövegű adatbázisok, a digitalizálás. Röviden mondván: minden, ami a szakmában ez idő szerint kívánatos.

Szolgáltatásaikban a könyvtáraknak, egyetlen korábbi feladatot sem elhagyva, amíg társadalmi igény van rá, az ún. learning organizationshoz kell „tapadniuk” minél szorosabban. Az is valószínű, hogy mennyiségileg megnőtt, minőségileg pedig elmélyült feladataikat az új technikáknak-technológiáknak köszönhetően a könyvtáraknak karcsúsítva kell megoldaniuk, tehát kevesebb, de jobban (sőt: sokkal jobban) képzett munkatárssal.

Az új munkatársi gárdától, annak a társadalmi és gazdasági feladatokba történő bekapcsolódásától elvárható a szakma társadalmi presztízsének növekedése (és persze bérszínvonalának erőteljes emelkedése is).

A két komplementer folyamat, az integráció és globalizáció – akárcsak az élet, az emberi tevékenységek más szektoraiban – a könyvtárakban is meghatározó lesz. A könyvtáraknak jó érdekük,

hogyan az EU-ba történő belépés korszakát komolyan vegyék, mivel a kialakulóban lévő feltételek nagy esélyeket és nagy fenyegetéseket rejtenek magukban.

A nagy esély: közreműködés az információs társadalom kialakításában, és abba az elitbe való bekerülés, amely meghatározó e téren. A fenyegetés

pedig: az elszigeteltségben maradás, a környezet szükségleteihez való igazodás elmulasztása.

MURZYNOWSKA, Danuta: Miejsce bibliotek w wspólczesnej Europie. = Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej, 1. sz. 2003. p. 12–14/.

(Futala Tibor)

Tudomány- és technikatörténet CD-OM-on XVIII.

Amiről a térképek mesélnek

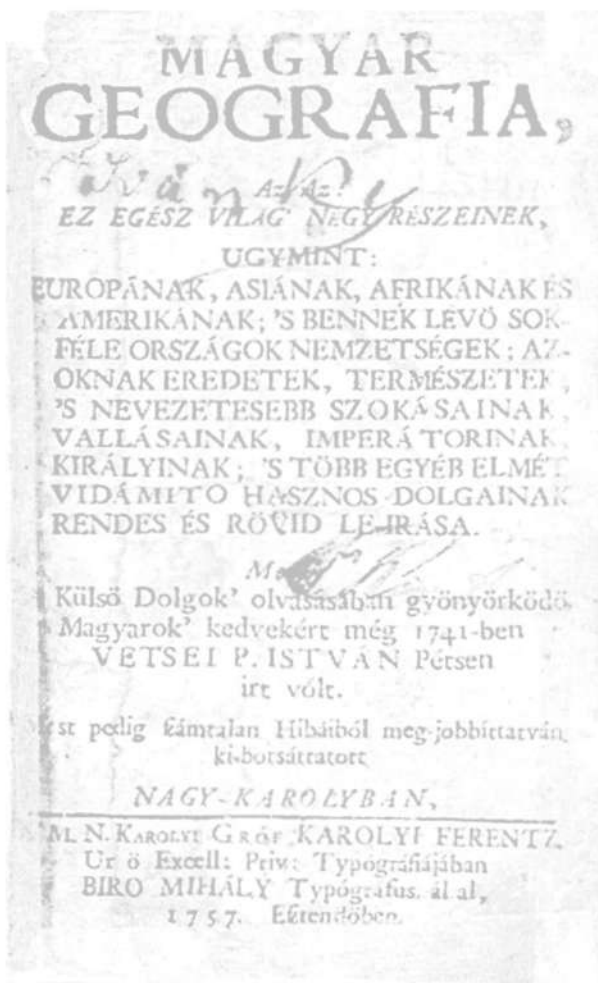
Az első magyar térképről, amelyet *Bakócz Tamás* esztergomi érsek térképkészítője és titkára, *Lázár deák* készített közel ötszáz évvel ezelőtt, tudományos megállapítást nyert, hogy kora nyomdatechnikájának csúcstechnológiájával készült. Kultúrtörténetünk e páratlan dokumentumának méltó leszármazottjaként 2003-ban látott napvilágot az az alkotás, amely mind a hazai, mind a külföldi szakkiadványok körében egyedülállóan, a harmadik évezred hajnalának csúcstechnológiáját alkalmazva mutatja be a térképkészítés történetét, a leghíresebb térképeket, a térképészet valamennyi fontos elméleti ismeretét és gyakorlati tudnivalóját.

Az öt nagy fejezetre tagolt tartalom első része *Kronológia* címmel az időszámításunk előtti 3800-tól napjainkig tekinti át közel hatezer év eredményeit az évszámok tükrében, a fejezeten belül külön részletezve a korai kultúrák és az antik világ (i. e. 3800–400), a középkor (545–1459) és a reneszánsz (1472–1569) kartográfiáját, az atlaszok korát, és a korai topográfiai térképészet kezdetét (1570–1789), majd a modern (1790–1899), végül a 20. századi térképészetet.

A *Történet* című fejezet első része a térképkészítés egyetemes történetét foglalja össze, míg a második rész hat alcím alatt ismerteti a hazai térképészet történetét: A Kárpát-medence első térképészeti ábrázolásai, A magyar térképészet kezdetei, Katonai felmérések, Kataszteri felmérések, Polgári térképészet, A magyar katonai térképészet 1918 után.

A *Készítés* című fejezet a térkép megszületésétől (azaz a tér képeinek felmérésétől) a kész térkép sokszorosításáig terjedő folyamatot mutatja be, ezen belül kitér a sikra történő leképezés meneté-

re, a vetületek szerepére, a földfelszín ábrázolásának mikéntjére, a térképszerkesztés és -tervezés műhelyfogásaira, a számítógépes térképészet (digitális kartográfia) speciális megoldásaira, valamint a nyomdai sokszorosítás technikájára.

1. ábra